

П
О
З
І
І

ОЛЕКСАНДРА БУРГОВСЬКА
ШАРХИ.
ЛІТА,
СНІ.
Року Божого 1966
нікого

Олександра Бурговська

Каліфорнія, С.Ш.А.

СМЕРТЬ КОЗАКА

Понал балками, відлюдними ярами,
Де не ходжено, не їджено віками,
Де вовки лиш скиглять сіроманці,
Та мавки лукаві ходять вранці,
З запоріжжа на Україну, третій день
Пробиравсь козак співаючи пісень.
Був старий вже і знесилений роками,
На війні не раз порубаний шаблями.
І свої останнії години
Він хотів дожити на Україні,
Під Батурином, у рідному селі,
Де батьки його колись жили.
Все майно – бандура за плечима
Та стара, полатана свитина,
У торбині сіль та паляниця,
Вірна шабля збоку та рушниця.
Хоч на війнах цілі скарби здобував, –
Все, по звичаю, з козацтвом прогуляв.
На четвертий день, як ніч спустилась тихо,
Козака тяжке, тяжке спіткало лихо;
Занедужав бідолашний без причини
Й зрозумів – не дійде вже до України:
Не побаче він могил своїх батьків,
Ні людей хрещених ні рясних садків!
І углядів, – ген, над річкою чорніла,
Стародавня може лицарська могила:

Залунала пісня давня козацька,
Голоса скорботні тихо гомоніли,
Над Дніпром гаї далеко деє шуміли,
І дівочі недоспівані пісні
Що давно колись лунали по весні.

ІЗ СНІВ

В зеленім присмерку, у хащі лісовій,
Похилих трав коштовні оксамити,
Старих берез біленькі чисті свити,
Сухого листя пріль і тьмяний дух грибний.
Тут може ходить нишком мавка у кушах
З тужливими дитячими очима;
Волошки в хвилях золотого диму
Гойдаються і сплять на стомлених ногах
Якесь напів—біблійне лагідне життя
В уламку першого прастарого сторічча
Колексом непохитним, таємничим
І смерть обов'язує вічно і буття.
Не бажана людська істота зовсім тут;
Веселе зайчення, руда лисичка дика
І яшурка, мершій, від чоловіка
Налякані його брутальністю втечуть.
Як зійде місяць — ходять мавки без стежок
(Чи чули ви, — вони не мають тіні)
І чаклуни шепочуть темно — сині
Й вовтузяться сичі поміж сухих гілок.
З нечистими і грішними думками
Сюди не йдіть, бо раптом тіні лісові
Накинуться і залоскочуть у траві
Холодними зеленими руками.

НЕ ЗАБУВАЙ

Не забувай ті лагідні, невимовні пісні,
Що на світанку днів твоїх співала мати,
Коли шуміла ніч у вербах коло хати
І ті далекі вже і неповторні дні.

І може те життя, ті дні були убогі
І може туга і сльоза були у маминих очах;
Не забувай ту мову, стріху і розбитий шлях
Що ти ним вирушив світ — заочі від рідного порогу
Пожовкне листя, догорить палкий весняний день,
Злиняють квіти, зрадять друзі і кохання,
А перші ті слова, ті сльози і зітхання
Навік твої. Не забувай же маминих пісень.

ЛЕСІ УКРАЇНЦІ

І деж ті пристрасні Твої і ширі поривання,
Що кликали думки у полум'я заграва?
Той, хто зневірився, хто сном ганебним спав
Бодай вже мріять почали про волю, про змагання!
І деж ті заклики палкі, досвітні ідеали,
Де громові слова і сполох сподівань.
Орлиний клекіт і багрянний дим повстань
Чиж марно Ти про них у чорні дні співала?
Розкрий же, брате, книжечку стару оту забуту
І тінь сумна злетить з пожовклих сторінок
Там святість срібних шат крилатий вир думок
І гомін соняшних гаїв й солодкий запах рути.
Дівочу душу Бог відмітив дивним гартom зриву
І присвятив і смерть і пісню і життя,
Щоб Ти будила невмируше завзяття
І кидала святе зерно в суху сирітську ниву.

Душамині Ночі

Коли вечір солодку носитиме тугу,
Коли вітер безжурний злетить зпонад лугу,—
Не дивись з очерету з сутінку на мене;
В тебе очі якісь божевільно сумні,
Як заграв неспокійні далекі вогні,

В тебе очі такі небезпечні, шалені!
Упіснях твоїх ро знач і скарги гіркі,
Безнадійні вони і холодні такі,
Слів солодка принада і заклик в очах,
Сподівання колишні, неширі, даремні,
Заворожиш у ночі підступні і темні,
Закохаєш для жарту і втопиш в багнах!
В тебе серця нема, ти не вмієш любити,
А любови нікого не можна навчити!
В тебе очі зелені, зрадливі ті очі,
Шепіт тихий, лукавий, благання наказ.
Небезпечний, як смерть у весняний цей час,
В спокусливі багряні русалчині ночі!
Подорожній, що трапиться там у ночі
Перехреститься, швидко додому йдучи
Озирнеться із жахом, позрічку спішить:
Не дивись чоловіче в глибоку ту воду,
Бо проплатиш життям за русалчину вроду:
Не одно вже там серце пропаще лежить!

В ЗИМОВІ НОЧІ

Вже ніч була. Мороз і вітер й сніг на дворі,
Не треба світла: хай шепочуть про майбутнє тіні,
Нам рясно світять зорі блідо — сині,
Такі байдужі і такі холодні зорі!

І сніг якийсь кошлатий час—від—часу в"ється
Неначе чайки Дніпрові, давно забуті
Серед чужих шляхів в тривожній каламуті.
Серед шляхів іще й не скінчених здається.

На Україні вже співали вперше півні
В цей час. Ще з досвіток не йшли дівчата
(Ще там, де батьківська стояла рідна хата,
Там, під тополями, в садку, на Україні)!

Життя — мов береги весною плоскогорі, —
Змістить не може мрій людських безплідних,
В таку січневу ніч, серед снігів холодних
Не віриться в конвалії і в майські зорі.

Не віриться, що знову землю відігріє
Весняний вечір голубий, безжурний, ніжний.
Неначе зовсім неможливий в бурі сніжній
Які поборює лише палка надія.

НОКТЮРН

Крики чайки, тужливі збентежені крики,
Хвилі тихо шумлять день—удень.
В сяйві місяця беріг і грізний і дикий:
Ні розмов, ні зітхань ні пісень.

Все буденне, болюче, дрібне, особисте
Нагло тихне, зникає, як сон
І думки, як дитині—спокійні і чисті
Бог дає тобі з ширих долонь.

Все, що снилось, що марно палало у мріях
Зникне з димом заграв золотих
Як сполохані чайки барвисті надії
Із скарбниці відлітають людських.

Про важливе і вічне, ніколи незмінне
Хвилі довго в ночі гомонять
І кладуть на холодне Дніпровське каміння
Таємничу Господню печать.

Крики чайки і просять і ваблять і кличуть
У незнану страшну далечінь
І чиєсь промінисте містичне обличчя
Вразить душу і зникне у зоряну синь.

ІЛЮЗІЇ

В голубій хустині, наче ніжна панна,
Вечір зазирнув тихенько у вікно моє,
Вийди! тут інша незбагнена казка є.
З невідступних мрій, з рожевого тумана.

Я чекав, оту, що у весняні бурі
Шепотів про неї за моїм вікном бузок,
Що про неї стільки гарних мовили казок
Інші вечори і радісні й похмурі!

Тяжко приворожують, з країн безсоння,
Безпокійно мрійні очі, дивляться сумні
Й наче широко так протягнуто мені
Трохи нерішучі, лагідні долоні.

Сла моштва

Якщо ти впадеш у життєвій борні,
Якщо у душі в тебе згаснуть вогні
І гарту забракне земного,—
Звернись без вагання до Бога.

Є сила таємна в молитві святій,
Є слів зачарованих сон золотий!
Сильніша вогню і граніту,
Чи знаєш ти силу в ній скриту?
Як грім опівночі ті тихі слова,
Як блискавки сполох їх сила жива,
Поверне наснагу і волю
І віру у зражену долю!
Схилися у затишку вічним хреста,
Віддайсь без сумніву під захист Христа:
В молитві покірній і ширій
Скажи лише "Господи, вірю"!

ТВІЙ ОБОРОНЕЦЬ

Коли погасне день і в темних шатах
Ніч мовчки стане у твоїх порогів.
Коли душа твоя запрагне Бога,
Коли, забуте в мандах, слово, мати
Сном золотим, далеким забренить,
Хтось за тобою стане і зітхне в ту мить
Він наче з'ява неба промениста,
Не оглядайсь; він мовчазний, незримий,
Як постать з мрії, з золотого диму,
Крилатий, тихий, урочистий.
Це ангел – оборонець вірний твій,
Від ранку днів твоїх, на стежці життєвій.
Уважний, пильний стежить за тобою,
Усі думки твої і прагнення і чини
Досліджує і важить щохвилини,
Як правда – непомильною вагою.
Якщо в душі лукавій зло побаче, –
Не скаржиться, – лише тихесенько заплаче

ДЕ?

Давно — давно припали пилом — порохами,
Колись і десь потоптані стежки
І ті пісні, що хвилювали до нестями,
Тужливі, лагідні такі!
Деж ви? де та зозуля, що жила в кленовім гаю,
Наворожила щастя і років без краю!
Не запевняй, що та сама вечірня рута
За рік весною розцвіте,
Що є слова, яких ніколи не забути
І є щось вічне і святе.
Миж вірили у це, але підступно і помаху
Життя вже стільки ширих прагнень розвінчало!
Ти глянь з холодною увагою в минуле:
Щороку стільки змін страшних
І скільки в серці вже надій і снів заснуло
Болючих, чистих і святих!
А зрештою — хтож дасть тобі цілющу раду
Забути — оборона це, чи тільки зрада?

ДАРЕМНО

Заплакав сич в далекім чорнім гаю
І верби вдосвіта про щось своє шуміли;
Даремно я тебе всю ніч чекаю,—
Безлюдно, сумно скрізь і тихо, як в могилі
Зелений дим від місяця зійшов.
Схилились низько трави таємничо сині
Із зорь старих всю ніч сочилась срібна кров
І тріпотіли сні в казковій павутині.
Чекав я безпорадно і пізніше
Зневірився і так сидів всю ніч і мріяв
І ластилась, як зайчик ніжна тиша
Ховаючи здивовання у темних віях.

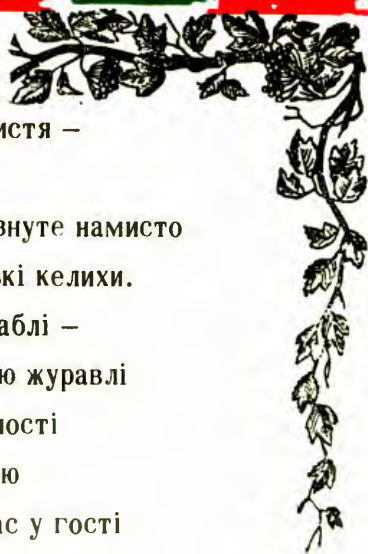

О, не кажи, що жити вже не варто буде,
Що в чистий зміст дівочих лагідних пісень
Ввійшов холодний глум, зневага і облуда,
Що почорнів навік весняний ясний день!
О, не кажи, що ті привітні добрі руки,
Що ти їх так шукав в зневіри час гіркий
На тебе гострять ніж, тобі готують муки
Десь нишком, потайки у темряві нічній!
О, не кажи, що почувань святих і ширих
Нема в серцях і що кохання — марний сон.
Вір, друже, у людей, без ліку і без міри
Облуда — виняток, а правда є закон!

КОЛО МОРЯ

Над вечір на березі тихого моря
Хожу я безмежно самотній
І крики лунають скорботні
Двох часек загублених в темних просторах,
Про марність короткого шастя земного
Говорять тихесенько хвилі
І в серці, як в темній могилі, —
Розгубленність, пустка і прагнення Бога.
І пристрасть думок і буденні дрібниці
Й життя божевільного спека
Зникають мов хмари далекі
Навіки зникають важкі, темнолиці.
А беріг при місяці грізний і дикий
Як сон з чужини таємничий
Тут бачу у Бога обличча
І слухаю часек зникаючих крики.

ОСІНЬ ЗОЛОТА

Налетіло у вікно зів'яле листя –
Тихі золоті метелики;
На калині вдосвіта примерзнуло намисто
Мов вина червоного маленькі келихи.
Безпокійні, бездоріжні кораблі –
Пропливли крізь браму синю журавлі
У неділю рано на дубовім мості
Постаттю пройшла туманною
Осінь – привередниця до нас у гості
Ясноокою стрункою панною.
Де пройшла – пожовкне ніжний цвіт
І за вітром в довгі мандри полетить.
Ще садки стоять в весняному полоні,
В мріях, в дурмані, в пропасниці,
Ще у вітра ширі запашні дрони,
До похилих трав шовечір ластяться,
Але в золоті осіннім вже далекий гай,
І шепочуть айстри сонечку – прашай!
Налетіло у вікно зів'яле листя.,
Як слова пісень відспіваних,
Не благають – мовчазні і урочиті
Зимним шовком осені вишивані.
Вже пухнасті золотаві килими
На доріжках стелить осінь для зими.

НОКТЮРН

День—у—день безупинними хвилями
У минуле проноситься час.
Хтож із смутком згадає між нас,
Ті хвилини, що вчора вже стали могилами,
Тихий вечір, що згас за дзвіницею
Вже навіки упав в каламуть.
І по іншому вдосвіта верби зітхнуть.
Десь далеко, у лузі сумнім, над криницею!
Ось і знов з України зеленої
Прилетіла крізь бурі весна,
Коротенька й холодна вона,
Усміхнеться і зникне між днями шаленими
Лише в небі, як сон темно синьому
Тліє давня п'янка каламуть.
Швидко—швидко роки промайнуть
По шляху недосяжному нам голубиному.

ВЕЧІРНІЙ ДЗВІН

Чи чули ви колись вечірньою порою,
Як раптом пролунає тихо дзвін спокійний.
Такий далекий чистий мелодійний
Як спомин давній, наче гарний сон весною!

Прислухайтесь колись уважніше до нього
Коли він гасне затихаючи поволі
Неначе кличе бідну душу із неволі
З вогню, із клопоту буденного земного.

В якусь свою країну вабить таємничу,
Де зеленіють і шумлять гаї весняні.
Де радість без зітхань, без заздрості кохання,
В казковий світлий край, туди до неба кличе!

В вечірній час, він має незбагнену владу,
Співає ^{він} про давні, про страшні події
І навіває дивні нетутешні мрії
Серед солодкого і нетривкого чаду.
Вечірний дзвін, спокійний і далекий дзвін,
Який глибокий зміст в твоїх оповіданнях.
Шалені прагнення, нездійснені бажання,
І все ж такий тужливий і трагічний він!

Гайдамацький Шлях

Де чайка біленька майнула крилом
Схилилися верби над сивим Дніпром.
Ні пісні ні скарги, скрізь пустка і тиша.
Лише очеретами вітер колише.
Хатки мов заклиті стоять мовчазні.
Без краю убогі, без краю сумні.
Принадні колись і барвисті оселі,
Якіж беззахистні тепер й невеселі!

Заріс гайдамацький оспіваний шлях,
Ні звіра ні птаха у чорних лісах.
По всій Україні, де сурми звеніли, —
Високі — високі козацькі могили!
В них лицарську славу зложили віки;
Безцінні гетьманські лежать бунчуки.
І спалені сонцем, розхристані трави,
Шепочуть крізь сон про козацьку славу.
Ніхто не згадає, ніхто не зітхне,
Життя полохливе мов сон промине
І тільки під осінь часом, у ночі
Кричать на могилах похмурі сичі.
Сновиди казкові у місячних шатах
Мандрують в руїнах страшні і кашліті.
У Києві грізний Богдан на коні
Глядить на Вкраїну у кам'янім сні.
У постаті темній нелюдська відвага,
У мертвих очах наче глум і зневага.
І чайка біленька, самотня така.
Чогось на Вкраїні царемно шука.

ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Твоє життя – маленька Божа нива;
Родючий чорнозем чекає рук твоїх,
Ночей безсонних навіть сліз гірких
І молитов, отих, що мама ще навчила!
Твоє життя – то не самі лілеї;
Гартуйсь! колись покличе і тебе сурма!
Ще не одна заплаче мати, та дарма:

Ти син її, – віддай життя за неї!
Твоя душа – відбиток пересічний
Тих чистих ідеалів, що в пітьмі віків
Мов смолоскип були в руках твоїх батьків.
Ні, той вогонь не згас, він жеврів вічно!
Твоє життя – малесенька частина
Твоєї нації, а шлях її важкий,
Той шлях веде в кривавий, у останній бій
За грізне гасло: „ Вільна Україна ”!
Чекай на знак! вже злічено години;
Схід спалахне в страшних вогнях заграви
І в невмирущій мазепинській славі,
З мечем возстане вільна Україна!

ЕТЮД ІЗ ЩОДЕННИКА

Вже квітень знов приносить обережно
Прозорість місяця і тугу вечорів,
Пташиний тихий гомін, далечінь безмежну
Й зрадливі заклики чужих нічних вогнів.
О, не співай про почуття даремні,
В той час, як під вербою ляже тінь,
Коли в тополях зашумлять сновиди темні,
А небо вкриє та безмежна синь!
Повір: в той час я не тебе шукаю
І не з тобою довго – довго говорю,
Хоч вже не вірю й зовсім не чекаю
З дитячих днів палаючу зорю!
Ти чуєш долі мову таємничу,
Бракує щирих слів у пристрасті твоїй:
Яке безпомічне, схвильоване обличчя
У людській вічній мрії весняній.

КОЖНИЙ РАЗ

Кожний раз, коли у тихім гомоні,
Ніч на чорнім лебеді злетить
І байдуже згасне в мертвім промені
Теплим шовком вишита блакить,
За вікном твоїм, крізь сльози і зітхання,
Довго хтось читає вірші про кохання,
А безсоння ночами п"яними
Розцвітає за вікном бузок,
Що ж ти скажеш серцю не слухняному,
Коли казка зайде у садок?
Заколисане і мріями приспане,
Серце, серце, легковірне, не слух"яне!

УКРАЇНЬСЬКА ПІСНЯ

Життя безтурботне минуле пріспить.

А в серці мов камінь могильний лежить.

Лежать там забуті на самому дні.

Батьків твоїх бідних чу юві пісні!

Чи тільки забуті, чи просто неznані,

Розгублені в мандрах в важкому тумані,

Розмніті дошами на сотках доріг

і зражені нами на швах дужих.

Розвіяв їх вітер безсмі по розніс

Із ширих дівочих народжених сліз.

Згадайте, співайте пісні України.

Вони вам, мов сонцем освітять чужину!

Сягніть по їх силу в хвилину гірку

І тугу вони вам розрають тяжку.

Вони, як молитва, цілюша, свята.

Як голос дитини, як символ хреста

І гнів і турботи і злобу вгамують

І душу холодну й порожню врятують.

ЕТЮД ІЗ ЩОДЕННИКА

Вже день згасав, як зашумів над річкою
Мов гай старий, густий зелений очерет
І місяця холодний димний сідуєт
У небі плавав золотою стрічкою.
Лілеї мокрі колисались край човна
І ніч була і зорі і весна.

Вже згинула реальність для прожитого,
А зміст речей зміняється вночі;
До шастя – в мріях допасовано ключі
І до майбутнього сумнівами сповитого.
У день панує хижий розум, та дарма, –
В ночі душа звільняється з ярма!
Русалки вийшли, промайнули тінями
І, як сновиди тріпотіли на воді
І пахли свіжим медом трави молоді,
А верби у ночі здавалися синіми.
Без сміху і без слів сиділи мовчазні
Дві постаті незнані у човні.
Кохання почалось чи вже скінчилося?
Хіба ж отак заглянеш у чужі серця!
І ніч була, як давня пісня без кінця,
Така, якою серцю часто снилася.
Вже білий пух злітав неначе перший сніг
Над річкою пустинною із верб старих.

ЛІЛЕЯ

В гучному великому місті,
Де гамір і дим і утома,
У біднім садочку за домом
Лілея зросла промениста.
До ясного неба, до Бога
Голівку підносила білу,
Тепла і любови просила
І трошечки шастя земного.
Летіли колись з України
Над містом отим гуси дикі
І чула лілея їх крики
Про дивну незнану країну
Про барвні зелені ліброви,
Байраки, струмочки веселі,
Про білі привітні оселі
В далекій країні казковій,
Про хмарки рожеві, прозорі,
Про пісню тужливу дівочу
Про сині українські ночі
І чисті усміхнені зорі.
Ті гуси якісь чарівниці,
Лілеї навіяли тугу
З старого козацького лугу
З живої святої криниці.

Летіли і зникли назавжди.
Іх крики ділею вразили;
Щось дивне вони говорили.
Чи є в тім хоч крихотка правди?
Зітхала в ту ніч вона тихо
Їй снились квітучі долини.
Болючі пісні України
Салочок і батьківська стріха.

ХТО?

Хто у ночі приносить квіти на могилу,
Коли лягає тінь від лип старих
І щось шепоче озирючись несміло,
Поміж хрестів похилих, мовчазних?
Ім'я чиєсь незрозуміле називає
Крізь тужний подих ширих молитов
І плаче й до землі знаєцька ^р випадає
Мов віддає і віру і любов.
Когож оплакує у розначі ночами:
Сестру свою, чи брата чи батьків,
Чи Україну бідну знищену катами.
Чи мрію золоту з далеких днів?
Хто зачарований коханням неспожитим
Вагою снів і пристрастю пісень
Приносить на стару могилу свіжі квіти,
Незмінно і щороку, день – у день?
Опівночі так терпко пахне дика рута
І в чорних шатах ходить між хрестів,
Чиясь душа, що вічно не змогла заснути,
Під шум гаїв, під соловиний спів.

КВІТИ З ЦВИНТАРЯ

Серед старих могил, у затишку останнім,
Конвалії, жоржина ніжна і ромашки
І наші верби, мов потомлені монашки
Схилилися у срібному весняному убранні.
Вони завжди живуть у цій блаженній тиші.
Але таємна туга й сон міцний могили
Доріжки жалібним серпанком оповили,
Тут і бажання наші і думки чистіші.
Тут дивні квіти; мов сновиди білолиці,
В їх пахошах застигла ладану тривога
І імена земні, неважні там, для Бога
Лишилась на хрестах, на цій страшній гряниці,
Як в темнім небі вийде місяць златокрилий
Ці квіти щось своє шепочуть обережно.
Щоб хтось їх не почув, — бо тиша скрізь безмежна
Хоч ні душі навколо — верби та могили
Ні, квітів жалібних зривати ми не будем,
Вони із сліз зросли, життя в них ледве тліє
Мовчїть, мовчїть, ні слова! *може ми обудим*
Тих, що не мають тут й найменшої надії.

Chilim

0-10,

ТОВ. УКРАЇНСЬКА
ІМ. ШЕВЧЕНКА У СІА
CHICAGO ILLINOIS